

Vlaamse Reguleringsinstantie
voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
North Plaza B | Koning Albert II-laan 7 | B-1210 Brussel
Tel. +32 2 553 13 53 | Fax +32 2 553 13 50
Email: info@vreg.be
Web: www.vreg.be

Rapport van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

van 10 november 2004

met betrekking tot de bevraging, in samenwerking met de VVSG, van de steden en gemeenten over de aankoop van energie op de geliberaliseerde markt

1. Situatieschets

Een van de taken van de VREG is het in kaart brengen van de markt, en dit om zowel de transparantie te verhogen als om beter te kunnen inspelen op de noden van de markt. In dat kader organiseert de VREG regelmatig enquêtes bij de marktpartijen (netbeheerders en leveranciers) en bij de afnemers. In 2003 organiseerde de VREG in samenwerking met het marktonderzoeksbureau INRA een enquête bij de bedrijven. In de periode februari-maart 2004 werd een enquête uitgevoerd bij de particulieren. De VREG was echter ook geïnteresseerd in het verloop en de uitkomst van de procedures voor de aankoop van energie die de steden en gemeenten in de vrije markt hebben opgestart. Daarom werd beslist om in samenwerking met de VVSG alle steden en gemeenten te bevragen.

In eerste instantie werden enkel die gemeenten bevraagd die niet samenwerken met GeDIS voor wat betreft de aankoop van energie, gezien de VREG op de hoogte was van het feit dat die procedure nog lopende was. De VVSG verstuurde een brief naar de ontvanger van de 111 overige gemeenten, met de vraag om de vragenlijst, opgesteld door de VREG en de VVSG, op de website van de VREG te downloaden en elektronisch terug te bezorgen tegen 5 maart 2004. Er werd uitdrukkelijk gesteld dat de ontvangen antwoorden op de vragenlijst puur informatief zijn en door de VREG vertrouwelijk behandeld zouden worden. De verwerking van de antwoorden gebeurde in de periode 4 maart – 5 april 2004.

In tweede instantie werd in het najaar 2004 ook bij GeDIS gepeild naar de uitkomst van de procedure.

Dit rapport is een update van het rapport van 6 april 2004.

2. Bespreking

2.1 Responsrate

85 van de 111 individueel aangeschreven gemeenten beantwoordden, rechtstreeks of onrechtstreeks, onze enquête. Ook de gemeenten die niet samenwerken met GeDIS hebben zich deels verenigd om de procedure voor de aankoop van energie gezamenlijk te doorlopen. Uit de antwoorden op de enquête blijken drie belangrijke samenwerkingsverbanden: deze onder de hoede van de provincie Limburg (43 gemeenten), deze gecoördineerd door de gemeente Niel (15 gemeenten) en de samenwerking opgezet door de intercommunale Igean (14 gemeenten).

32 gemeenten bezorgden een individueel ingevuld enquêteformulier aan de VREG. Onrechtstreeks verkreeg de VREG de gegevens van 53 gemeenten die allen deel uitmaakten van een van bovenvermelde samenwerkingsverbanden. Daarnaast werd ook het antwoord van één niet-aangeschreven gemeente verwerkt gezien deze gemeente tot een van de clusters behoort. Dit geeft een responsrate van 76%. 3 gemeenten of 2,73% weigerde elke medewerking. 24 gemeenten of 21% kondigden aan eventueel te willen meewerken, doch zij hebben tot op heden geen ingevulde vragenlijst terugbezorgd.

177 gemeenten werkten samen met GeDIS voor de aankoop van elektriciteit. Voor aardgas coördineerde GeDIS de procedure voor 185 gemeenten. Met inbegrip van deze gemeenten, bestrijkt dit rapport 258 van de 308 Vlaamse gemeenten of 84% voor wat betreft de aankoop van elektriciteit. Voor aardgas beschikken we over de gegevens van 267 gemeenten, goed voor 87%.

2.2 Verwerking antwoorden enquête gemeenten

I. Identificatie respondent

De functie van de personen die zich binnen de gemeenten bezighouden met de aankoop van energie en die dus onze enquête ingevuld hebben, verschilt van gemeente tot gemeente. In 28% van de

individuele antwoorden was dit de ontvanger, in 25% van de gevallen was dit het hoofd van de technische dienst, in 3 gemeenten of 9% neemt de secretaris deze taak op zich. Andere vermelde functies: hoofd aankoopdienst, milieucoördinator, diensthoofd rekendienst of financiën, administratief personeel,...

II. Aanpak procedure elektriciteit

Slechts 2 gemeenten hebben de procedure voor elektriciteit zelfstandig opgestart. De grote meerderheid (95%) heeft de procedure opgestart samen met andere gemeenten, OCMW's en/of besturen *buiten* de eigen gemeente. 9 gemeenten of 3% hebben de procedure gezamenlijk met andere instanties *binnen* de eigen gemeente opgestart (OCMW, kerkfabriek, andere). 1 gemeente (die niet met GeDIS samenwerkte) had de procedure begin april 2004 nog niet opgestart.

In 81% van de gevallen werd een algemene offerteaanvraag gebruikt. In 19% werd een openbare aanbesteding uitgeschreven. 1 gemeente maakt melding van een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking.

Buiten de prijs werden volgende criteria door een of meerdere gemeenten opgenomen in het bestek:

- Aard, kwaliteit en frequentie van de informatie-uitwisseling tussen opdrachtgever en leverancier
- Dienstverlening en risicograad van aanbidding
- Leveringsgarantie
- Doorzichtigheid prijsherzieningsformule.

Slechts 2 gemeenten riepen de hulp in van een consultant uit de privé-sector.

Buiten het feit dat het om een technisch zeer ingewikkelde materie gaat, doken bij de opmaak van het bestek vaak moeilijkheden op bij het bepalen van de tariefstructuur en bij de keuze om de prijzen in de loop van het contract al dan niet automatisch te indexeren.

Het verzamelen van de basisgegevens over het eigen afnameprofiel, leverde bij deze eerste oefening volgende problemen op: het definiëren van alle afnamepunten en het verzamelen van de verbruiksgegevens en lastprofielen bleek een moeizaam en tijdrovend werk. Nogal wat afnamepunten bleken bovendien nauwelijks controleerbaar of op te volgen (marktkasten, tijdelijke aansluitingen, monumentverlichting, installaties die niemand schijnt te kennen of waarvan niet duidelijk is of de meter nog in dienst is,...). Van deze afnamepunten ontbreken veelal de juiste historische gegevens. Bovendien worden niet alle leveringspunten jaarlijks gefactureerd, zodat de gegevens verspreid zijn over verschillende jaren.

De samenwerking met andere besturen zorgde ook voor bepaalde problemen. Ten eerste moesten de specifieke eisenpakketten van de deelnemers verzoend worden. Daarnaast was er de heterogeniteit in de opleiding en functie van de gemeentelijke verantwoordelijken.

De vergelijking van de offertes was voor veel besturen moeilijk omwille van de zeer technische ingewikkelde materie en omwille van de verschillende gebruikte prijsaanpassingparameters.

Bij de problemen betreffende de voorbereiding van de procedure meldden sommige gemeenten dat het om een Europese aanbesteding ging, wat blijkbaar zelden voorkomt.

III. Aanpak procedure aardgas

Slechts 1 gemeente heeft de procedure voor aardgas zelfstandig opgestart. De grote meerderheid (96%) heeft de procedure voor aardgas opgestart samen met andere gemeenten, OCMW's en besturen *buiten* de eigen gemeente. 3 gemeenten hebben de procedure gezamenlijk met andere instanties *binnen* de eigen gemeente opgestart (OCMW, kerkfabriek, andere). 8 gemeenten die niet met GeDIS samenwerkten of 3% hadden de procedure nog niet opgestart begin april 2004.

257 van de 258 gemeenten die de procedure voor aardgas opgestart hebben, schreven een openbare aanbesteding uit. Eén gemeente maakt melding van een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking.

Eén gemeente riep de hulp in van een consultant uit de privé-sector.

Bij de opmaak van het bestek doken volgende moeilijkheden op:

- De distributienettarieven zijn nog niet officieel goedgekeurd,
- Op welke wijze kan op een sluitende manier de prijsherziening opgenomen worden?

Bij het verzamelen van de basisgegevens over het eigen afnameprofiel, werden ook hier dezelfde moeilijkheden aangehaald als voor de procedure elektriciteit, onder andere dat niet alle leveringspunten jaarlijks worden opgenomen, zodat de leveringsgegevens verspreid zitten over verschillende jaren.

IV. Stand van zaken procedure elektriciteit

In 99% van de antwoorden werd de procedure afgerond en is de opdracht gegund. 2 gemeenten hadden op het moment van de bevraging de procedure afgerond maar de opdracht nog niet gegund. 1 gemeente had de procedure nog niet opgestart.

43 gemeenten (17% van de respondenten) ontvingen 3 offertes, die allemaal rechtsgeldig waren. 177 gemeenten (69%) ontvingen eveneens 3 offertes waarvan er echter slechts 2 rechtsgeldig waren. 18 gemeenten (7%) ontvingen 2 offertes. 16 gemeenten (6%) ontvingen slechts 1 offerte. 4 gemeenten gaven geen antwoord op deze vraag.

Slechts in 1 geval werd openbare verlichting niet mee opgenomen in de procedure.

27% van de individueel aangeschreven gemeenten had begin april al effectief een leveringscontract voor elektriciteit afgesloten. GeDIS, Igean en de provincie Limburg hadden op het moment van de bevraging de opdracht al gegund zodat ook daar de modaliteiten al gekend zijn en hieronder verwerkt werden.

In de veronderstelling dat de gemeenten uit de samenwerkingsverbanden ook effectief een contract sluiten conform de modaliteiten van het bestek, hebben 234 contracten of 91% een duurtijd van 1 jaar. 4 gemeenten tekenden een contract van meer dan 2 jaar. Een gemeente ging een contract aan voor minder dan een jaar. De overigen hebben zich verbonden voor een periode van 18 à 24 maanden. Niet alle contracten van een bepaalde leverancier hebben standaard dezelfde duurtijd.

Bij de opzegtermijn valt op dat 238 contracten (goed voor 93% van alle contracten) een opzegtermijn van 6 maanden en meer hebben. Voor 3 gemeenten bedraagt deze 1 maand, voor 1 gemeente 2 maanden, voor nog eens 12 gemeenten 3 maanden. In 1 geval is het contract niet opzegbaar.

98% van de ondertekende contracten is automatisch, dit wil zeggen stilzwijgend hernieuwbaar. Bij de overige 2% is dat niet het geval.

De informatie over de evolutie van de prijzen is niet eenduidig voor wat de eerste groep van bevroegde steden en gemeenten betreft. Een eerste factor is de korting die de gemeenten vroeger genoten en die nu niet meer toegekend wordt. De instanties die in naam van een groep gemeenten op de vragenlijst hebben geantwoord, melden vaak dat de gemeenten nu een hogere prijs betalen voor het elektriciteitsverbruik voor het gemeentepatrimonium, waarbij vaak geen grootteorde van prijsstijging gegeven werd. In andere gevallen wordt van 6 tot 10% kostprijsstijging gesproken. Toch melden enkele individuele gemeenten uit deze clusters dat de prijs voor het gedeelte patrimonium wel degelijk lager is dan vroeger of gelijk bleef. Voor het gedeelte openbare verlichting is een prijsstijging vrijwel onvermijdelijk, aangezien deze elektriciteit vroeger vrijwel tegen kostprijs geleverd werd.

Voor wat de gemeenten die samenwerkten met GeDIS betreft, is er voorlopig geen vergelijkbare informatie beschikbaar.

V. Stand van zaken procedure aardgas

15 van de individueel aangeschreven gemeenten (18%) hadden begin april de opdracht al gegund en een contract ondertekend, in alle gevallen voor een termijn van 12 maanden, met een opzegtermijn voor 3 maanden. Deze gemeenten ontvingen 2 offertes die beide rechtsgeldig waren. De contracten zijn automatisch hernieuwbaar en de aardgasprijs in het nieuwe contract is gelijk gebleven.

56 gemeenten (68%) hadden begin april 2004 de procedure nog niet afgerond, terwijl 11 gemeenten de procedure toen nog niet opgestart hadden.

Het samenwerkingsverband rond GeDIS heeft intussen de procedure met betrekking tot aardgas afgerond en de opdracht gegund aan de enige leverancier die een offerte instuurde. Het betreft contracten van 12 maanden met een opzeg van 6 maanden of langer dat automatisch verlengbaar is. De vraag met betrekking tot de prijsevolutie werd niet beantwoord.

VI. Typebestek

17 van de individueel aangeschreven gemeenten (20%) gebruikte het typebestek van de VVSG voor elektriciteit met indexatieparameters, 59 gemeenten (69%) het bestek zonder indexatieparameters.

17 gemeenten (20%) gebruikten het bestek voor aardgas.

18 gemeenten of 25% gebruikten een ander bestek of model. Ook de groep rond GeDIS stelde zelf een bestek op.

De 63 gemeenten die gebruik maakten van minstens 1 van de typebestekken van de VVSG melden in 24% van de gevallen dat dit een zeer gunstige ervaring was, 75% spreekt over een eerder gunstige ervaring. 1 gemeente heeft geen mening.

30% van deze gemeenten zal in de toekomst zeker nog gebruik maken van de bestekken. De rest weet het nog niet. 32% is vragende partij voor een update van het bestek waarbij men volgende verbeteringen wenst in te voeren:

- het gedeelte waar de typeprofielen per leveringspunt dienen ingevuld, is niet werkbaar voor een grootstad met meer dan 100 leveringspunten
- er is vraag naar een optie met verschillende prijsherzieningsformules
- en naar een apart hoofdstuk voor openbare verlichting

VII. Overige vragen

Voor 6 gemeenten speelde het aanbieden van milieuvriendelijke energie een rol in het beslissingsproces. Voor 4 gemeenten was het belangrijk dat de leverancier een energieaudit aanbiedt. 47 gemeenten wensten een leverancier die aanbiedt om het verbruik mee op te volgen. Voor 1 gemeente was het belangrijk dat de leverancier elektronisch factureert. Geen enkele gemeente nam ook het criteria 'dual fuel', waarbij dezelfde leverancier zowel elektriciteit als aardgas kan leveren, in aanmerking.

36 gemeenten (13%) genoten ook nog een korting in de periode dat ze werden toegewezen aan hun standaardleverancier. 2 gemeenten beweren expliciet van niet. De overigen weten het niet of hebben de vraag niet beantwoord.

In geen enkele gemeente hebben de inwoners of personeelsleden de mogelijkheid om via een raamcontract stroom aan te kopen tegen voorwaarden die de gemeente bedongen heeft.